

Poučovací povinnost při jednání

Odvolací soud může potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně, jehož výrok je věcně správný, i když založí své rozhodnutí na zcela jiném právním posouzení věci. I v takovém případě je ale povinen s takovým právním názorem účastníka řízení seznámit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 4275/2008, ze dne 18.2.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) Ing. J. R., a b) J. I. obou zastoupených JUDr. B. Z., advokátem, proti žalovanému M. P., zastoupenému JUDr. J. B., advokátem o zaplacení částky 265 616 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Brně, pod sp. zn. 45 C 243/94, o dovolání žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. prosince 2007, č.j. 28 Co 501/2003-448, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. prosince 2007, č.j. 28 Co 501/2003-448, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 14. ledna 2003, č.j. 45 C 243/94-208, výrokem I. uložil oběma žalobcům zaplatit částku 1 249 325 Kč s úrokem z prodlení ve výši 18% z částky 325 106 Kč od 16.11.1993 do zaplacení, z částky 658 603 Kč od 7.1.1994 do zaplacení, z částky 265 616 Kč od 7.1.1994 s tím, že v rozsahu částky zaplacené jednomu ze žalobců zaniká jeho povinnost platit tuto částku žalobci druhému, a rozhodl o náhradě nákladů řízení; výrokem II. zastavil řízení ohledně části úroků z prodlení specifikovaných v tomto výroku.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. prosince 2007, č.j. 28 Co 501/2003-448, výrokem I. změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. co do částky 983 709 Kč tak, že žalovaný je povinen zaplatit každému ze žalobců částku 491 854,50 Kč, výrokem II. změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. co do částky 265 616 Kč s 18% úrokem z prodlení od 7.1.1994 do zaplacení, co do 18% úroku z prodlení z částky 325 106 Kč od 16.11.1993 do zaplacení a co do 18% úroku z prodlení z částky 658 603 Kč od 7.1.1994 do zaplacení tak, že žalobu v tomto rozsahu zamítl; výroky III. a IV. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu do výroku, kterým bylo rozhodnuto o zamítnutí žaloby co do částky 265 616 Kč s 18% úrokem z prodlení od 7.1.1994 do zaplacení, podali žalobci dovolání, neboť mají za to, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu – dále jen „o. s. ř.“]. Vadu řízení spatřují v tom, že odvolací soud nepostupoval podle § 118a a § 119a o. s. ř., neboť nebyli poučeni a vyzváni k doplnění tvrzení a označení důkazů za situace, kdy předseda senátu při závěrečném jednání dne 13.12.2007 již musel být přesvědčen, s ohledem k obsahu následného rozsudku, že žalobci dosud nenavrhli potřebné důkazy k prokázání všech sporných tvrzení, týkající se nároku na zaplacení 265 616 Kč. Přesto žalobci nebyli vyzváni, aby potřebná tvrzení a důkazy bez zbytečného odkladu označili a doplnili. Poukazují, že byli přesvědčeni o tom, že relevantní důkazy, které v počtu řádově několika set listin soudu předložili, jsou dostatečné k prokázání uvedeného nároku. Rozhodnutím soudu o neprokázání nároku na zaplacení 265 616 Kč byli tedy zaskočeni. Mají navíc za to, že odvolací soud nesprávně hodnotil předložené důkazy. Dovolatelé navrhli zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání žalobců navrhl zamítnutí dovolání, neboť se domnívá, že odvolací soud rozhodl o nároku co do částky 265 616 Kč správně a řízení není postiženo vadou, protože v systému neúplné apelace je odvolatel v odvolacím řízení omezen v uplatňování nových skutečností a důkazů, tudíž, pokud soud ve smyslu § 118a o. s. ř. nepoučil žalobce o doplnění tvrzení a důkazů, nezatížil řízení vadou.

V dané věci, týkající se uplatněného nároku co do částky 265 616 Kč, soud prvního stupně učinil závěr, že nárok nemůže být přiznán na základě mandátní smlouvy č. 11/01/92-IR ze dne 25.11.1992, neboť ji považoval za neplatnou pro absenci udělení plné moci mandanta mandatáři, když podle § 568 odst. 4 obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) plná moc musí být v mandátní smlouvě obsažena, což v daném případě nebylo. Soud prvního stupně přiznal žalobcům uvedený uplatněný nárok z titulu bezdůvodného obohacení poté, co dospěl k závěru, že žalovaný se na úkor žalobců v uvedeném rozsahu obohatil.

Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně dovedl, že žalobci neprokázali plnění, k němuž byli zavázáni mandátní smlouvou, tj. úsporu dopravních nákladů, zůstalo-li neobjasněno, z jakých konkrétních přeprav žalobci svůj podíl na úspoře dopravného v předmětné částce vlastně požadují. Uzavřel, že žalobci nemají nárok na zaplacení ve smlouvě sjednaného 50% podílu na úspoře dopravních nákladů oproti sazbě uvedené v odbytovém rozpočtu, a na rozdíl od soudu prvního stupně v této části žalobu zamítl.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) s ohledem na přechodná ustanovení (čl. II.) k zákonu č. [59/2005](#) Sb., kterým se s účinností od 1.4.2005 mění občanský soudní řád a některé další zákony, jenž stanoví, že dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, a s ohledem na skutečnost, že rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno po řízení provedeném podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.3.2005, postupoval Nejvyšší soud v řízení o dovolání podle občanského soudního řádu ve znění před novelou provedenou zákonem č. [59/2005](#) Sb. (dále opět jen „o. s. ř.“).

Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobami k tomu oprávněnými (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenými advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) konstatuje, že dovolání žalobců je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a opírá se o způsobilý dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání.

Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i kdyby nebyly v dovolání uplatněny. Vady řízení uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. se z obsahu spisu nepodávají a dovolatelé ani tyto vady nenamítají.

Jiné vady řízení jsou způsobilým dovolacím důvodem a jsou právně relevantní při přezkumu v dovolacím řízení jen tehdy, jestliže mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí věci. Při zjišťování existence takových vad jde o posouzení příčinné souvislosti mezi vadou řízení a nesprávností rozhodnutí, které může vyústit v závěr o nesprávnosti rozhodnutí následkem vady řízení jen tehdy, nelze-li dovést, že by obsah výroku rozhodnutí byl stejný i za situace, kdyby k této vadě řízení vůbec nedošlo.

Vadou řízení ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. je mimo jiné, i skutečnost, jestliže účastníkům

nebylo poskytnuto řádné procesní poučení.

Právě takovou vadou řízení je řízení před odvolacím soudem postiženo. Odvolací soud v rozporu s § 213 odst. 2 o. s. ř. nepoučil žalobce podle § 118a odst. 2 a 3 o. s. ř.

Podle § 118a odst. 2 o. s. ř. má-li předseda senátu za to, že věc je možné po právní stránce posoudit jinak než podle účastníkovy právního názoru, vyzve účastníka, aby v potřebném rozsahu doplnil vyličení rozhodných skutečností; postupuje přitom obdobně podle odstavce 1. Ten stanoví, že pokud se v průběhu jednání ukáže, že účastník nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy.

Zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhł důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy (§ 118a odst. 3 o. s. ř.).

V dané věci soud prvního stupně posoudil mandátní smlouvu č. 11/01/92-IR ze dne 25.11.1992 jako neplatnou a přiznal vymáhanou částku z titulu bezdůvodného obohacení.

Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně tuto smlouvu považoval za platnou, avšak dovodil, že žalobci neunesli důkazní břemeno o vzniku nároku na zaplacení požadované částky 265 616 Kč z předmětné smlouvy.

Za této situace bylo povinností odvolacího soudu, pokud měl na věc jiný právní názor, seznámit žalobce s tímto jiným právním názorem a poučit je podle § 118a odst. 2 o. s. ř., pokud hodlal žalobu co do částky 265 616 Kč zamítnout pro neunesení důkazního břemene. Odvolací soud pochybil, jestliže žalobce nevyzval, aby označili potřebné důkazy k prokázání svých sporných tvrzení, tj. že dosáhly úsporu na dopravních nákladech oproti sazbě uvedené v odbytovém rozpočtu a že jim za to náleží sjednaná odměna v příslušné výši.

S ohledem na námitku žalovaného ve vyjádření k dovolání žalobců je případné poukázat na nález Ústavního soudu ze dne 22.10.2008, sp. zn. I. ÚS 129/06, v němž bylo judikováno, že na rozdíl od dosavadní právní úpravy v občanském soudním řádu, tj. ve znění účinném do 31.3.2005, došlo s účinností od 1.4.2005 novelou zákonem č. [59/2005](#) Sb. k oslabení zásady dvojinstančnosti řízení, kdy odvolací soud může potvrdit rozhodnutí soudu prvního stupně, jehož výrok je věcně správný, i když založí své rozhodnutí na zcela jiném právním posouzení věci. Ústavní soud ale dále konstatoval, že ani tato nová právní úprava však nezabavuje odvolací soud dostát zákonem (§ 118a o. s. ř.) mu uložené povinnosti a s takovým právním názorem účastníka řízení seznámit.

Je nutno ale zároveň připomenout, že s ohledem na přechodná ustanovení k zákonu č. [59/2005](#) Sb. (čl. II.) bylo třeba (jak výše uvedeno), aby Nejvyšší soud přezkoumával rozhodnutí odvolacího soudu podle občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31.3.2005, bylo-li přezkoumáváno rozhodnutí o odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně vydaného dne 14.1.2003, tedy před nabytím účinnosti zákona č. [59/2005](#) Sb. (1.4.2005).

Z výše uvedených důvodů však nebylo možno dospět k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, proto se Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil, a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.), v němž bude odvolací soud vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243d odst. 1, věta za středníkem o. s. ř.).

Další články:

- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)